

הכנס הדו-שנתי ה-12 ללימודי אסיה בישראל

אוניברסיטת חיפה
25-26 במאי 2014

יום א' (25 במאי 2014)

מושב א' (10:00-12:00)

חדר 101 (1)

Memory Politics in Asia (אנגלית)

חדר 134 (2)

Tantric Buddhism – Part I (אנגלית)

חדר 107 (3)

China – Issues Under Contention (אנגלית)

חדר 132 (4)

Thought and Images in China - Tradition and Continuity (אנגלית ועברית)

חדר 202 (5)

Asian Connections and Nationalism (אנגלית)

חדר 225 (6)

הזירה האסייתית כיום ואתגריה הביטחוניים

יו"ר: אלון לבקוביץ, אוניברסיטת בר-אילן והאוניברסיטה העברית

פאנל זה ידון בסוגיות המרכזיות שאסיה מתמודדת מולם. דיון זה יתמקד בארבעת השחקנים המרכזיים בזירה: תפקידה של ארה"ב באסיה, נוכחות סין באסיה ובזירה הבינלאומית, המדיניות החדשה של יפן והאתגרים החדשים ישנים של קוריאה הדרומית.

1. גליה פרס-ברנתן, האוניברסיטה העברית

המדיניות האמריקאית לגבי מסגרות שת"פ אזורי בטחוני באסיה- עקביות ושינוי

ההרצאה תבחן את התפתחות המדיניות האמריקאית בכל הקשור לתמיכה במסגרות שת"פ בטחוני אזורי באסיה- מההסתמכות הבלעדית על מסגרות בילטרליות (הסכמים דו צדדיים עם ארה"ב) בשנות החמישים, ועד למעורבות ותמיכה (גם אם לא מלאה) במסגרות אזוריות (כמו ה-ARF וממש לאחרונה ה- East Asia Summit). המאמר בוחן את ההשפעה של שינויים מערכתיים (המעבר למערכת דו קוטבית, המעבר למערכת חד-קוטבית, ותהליך התערעורתה של זו) ואזוריים (בראש וראשונה עלייתה של סין) הן על העניין האמריקאי לתמוך במסגרות אזוריות והן על העניין האזורי במסגרות אלו. מידת העניין האמריקאי מושפעת בין היתר מהתפיסה של מידת העניין האזורי במסגרות אזוריות. לאורך כל השנים הללו הושפע העניין האמריקאי (או העדרו) בתמיכה במסגרות שכאלה משני גורמים נוספים- היכולת (או העדרה) של מסגרות אזוריות לספק חלוקת נטל מועילה יותר ממסגרות בילטרליות, והערך הסימבולי של מעורבות במסגרות בטחוניות אזוריות. בתקופות שונות, ובכללן התקופה הנוכחית, היתה לערך הסימבולי הזה חשיבות רבה. המאמר בוחן את התפתחותה של דינמיקה של "רגיונליזם תחרותי" בשנים האחרונות באסיה - התפתחות אשר מובילה מחד ליותר מסגרות אזוריות ויותר תשומת לב להן, אך מאידך מגבילה מאד את יכולתן לשחק תפקיד עצמאי רציני בעיצוב הסדר הבטחוני באסיה ויציבותו.

2. יורם עברון, אוניברסיטת חיפה

אינם או נגדם? התייחסותה של סין למעורבות האמריקאית באסיה

התייחסותה של סין למעורבות האמריקאית באסיה אינה אחידה. בעוד שביילינג מרבה להתלונן על האופן בו המעורבות האמריקאית באזור מערערת את יציבותו ומאיימת על יעדיה ארוכי-הטווח, סין גם מודעת ליתרונות הגלומים במעורבות זו. לא רק שצמיחתה הכלכלית קשורה במצב הכלכלה האמריקאית, אלא שארה"ב בולמת מגמות של הסלמה אסטרטגית לאורך גבולותיה של סין. שניות זו מתבטאת, בין היתר, בדיאלוגים האסטרטגיים הבלתי-רציפים שמנהלות שתי המדינות ובעימותים התכופים שפורצים ביניהן בשלל תחומים. על מנת למפות את היבטי שיתוף-הפעולה והיריבות בין שתי המעצמות, המאמר יעסוק בשתי שאלות הנוגעות למקומה של ארה"ב במדיניות החוץ הסינית. הראשונה, כיצד תופסת סין את יכולותיה וכוונותיה של ארה"ב בכל הקשור למעמדה כמעצמת-על יחידה, וכיצד היא מגדירה עצמה מולה. השאלה השנייה היא, כיצד תופסת סין את מעורבותה האזורית של ארה"ב בראי האינטרסים האסטרטגיים שלה. הניסיון להתמודד עם לשתי השאלות עשוי לספק כלים מסוימים לניתוח שיתוף-הפעולה המורכב והבלתי עקבי לכאורה בין שתי המדינות.

3. רותם קובנר, אוניברסיטת חיפה

עולם משתנה במהירות: יפן והזירה המזרח אסיינית

העליה הדרמטית של סין במישור הכלכלי והבטחוני, כמו גם הנחישות הדרום קוריאנית והקיצונית הצפון קוריאנית, אינה מיטיבה עם יפן. המאבק המסלים על מספר איים הנמצאים לכאורה בתחום המים הטריטוריאליים של יפן, הן עם סין והן עם דרום קוריאנה, נותר עד כה ברמת הסמליות אך קשה שלא לראות בו סממן נוסף של התעררות הסדר הקיים ואיום על מעמדה של יפן באיזור. אין פלא, על כן, שביפן גוברים הקולות למדיניות נוקשה יותר, תוך הסתמכות פחותה על כוחה של ארצות הברית ומנגד האצה של פיתוח צבאי. מעבר לקיומו של שיח הפנימי, יפן גם פועלת במרץ והשקתן של כמה אוניות מלחמה גדולות מאתחת שאין בכונתה להפוך לכוח שולי בזירה. מנגד, הזכיה לאחרונה באירוח המשחקים האולימפיים בטוקיו בקיץ 2020 עשויה להוביל את הממשלה היפנית לבחור בקו מתון בשאיפה להמנע מלהשיל את המשחקים. ההרצאה תסקור האתגרים הבטחוניים הניצבים בפני יפן ותבחן את האופציות השונות שעומדות לרשותה של הממשלה בעיצוב מדיניות החוץ והבטחון שלה בשנים הקרובות.

4. אלון לבקוביץ, אוניברסיטת בר-אילן והאוניברסיטה העברית

סיאול מחפשת כיוון בעידן החדש של איומים "חדשים-ישנים"

סיאול מתחבבת בשנים האחרונות בנוגע לתפקידה בזירה האסייתית ובזירות נוספות. האם היותה מעצמת ביניים מחייב אותה למעורבות רבה יותר במערכת הבינלאומית, או שמא, התמקדותה בזירה האסייתית כשחקן פוליטי מרכזי והמשך מעורבותה המוגבלת בזירות רחוקות יותר, תשרת את האינטרסים שלה בטווח הקצר והארוך. אולם, סיאול ניצבת כיום מול אתגרים חדשים המחייבים אותה להיערך מחדש הן בזירה המזרח אסייתית והן בזירה המזרח תיכונית המהווה יעד מרכזי וחשוב עבורה. במאמר זה אדון בדילמות המדיניות והאתגרים שניצבות מול נשיאת קוריאנה הדרומית. בזירה האסייתית, סיאול ניצבת מול מספר אתגרים בעלי פוטנציאל נפוצות יחסית גבוהה שלא תיאום בין כל השחקנים בזירה עלול האזור להיגרר לעימות מוגבל, גם אם אף אחד מהצדדים לא התכוון בכך. בזירה המזרח תיכונית, החשבה מאוד עבור קוריאנה הן בהיבט הסחר וההשקעות והן בהיבט האנרגיה, נדרשת סיאול להתמודד מול האביב הערבי המהווה איום מצד אחד ופוטנציאל מצד שני.

(7 חדר 273

יפן – פוליטיקה, משפט ועסקים

יו"ר: אהוד הררי, אוניברסיטה העברית

1. ורד בן-שדה, אוניברסיטת חיפה

אתגרים בחקר המשפט היפני: מאחורי דמיון חיצוני מוחאב שוני פרידגמתי

מחקר העוסק בארץ זרה דורש זהירות מהנחות לגביה. יפן ידועה בכך שאפילו מילים שאולות משפה אחרת, כגון אנגלית (kaningu ; nau) או גרמנית (arubaito), "מינפונת" ומשמעותן משתנה ונדרש ללמודן מחדש ביפנית. התופעה חורגת מתחום השפה ומתבטאת בתחומים נוספים, כגון ביחס למוסדות משפטיים. היות שמאז רסטורציה מייג'י, המשפט היפני התפתח תוך "יבוא" נרחב משיטות משפט מערביות (במיוחד צרפת וגרמניה בסוף המאה ה-19, וארה"ב אחרי מלח"ע השנייה), הדמיון החיצוני למערב עלול להתעות. אבל מתברר שאפילו מוסד בסיסי כגון "שיפוט" או "הכרעה" (adjudication) פועל מתוך פרידיגמה שונה. בעוד במערב הכרעה נועדה לקבוע את זכויות הצדדים וחובותיהם לפי העבר, הרי שביפן מודגש שישב הסכסוך להשבת ההרמוניה. כדי לחזור להרמוניה, קביעת זכויות הצדדים וחובותיהם היא אמצעי נחות לגישור שנתפס כמועדף. לכן, בשונה ממערב, ביפן (ובחלקים נרחבים נוספים בדרום מזרח אסיה) גישור והכרעה אינם נתפסים כמנוגדים, אלא כמשלימים, מה שמשליל על האופן בו בנוי התיאום ביניהם. לא ברור באיזו מידה היפנים, המורגלים בהדגשת דמיון שיטת המשפט שלהם למערב כדי לשכנעו במתורבתותם, מודעים לשוני הפרידגמתי ממנו הם פועלים. בדברי חקיקה, כגון ה Labor Tribunal Act, 2004, מעורבות התפיסה היפנית של תיאום הדוק והתפיסה המערבית שהפרדה בין השניים קריטית להגיונות ההליך.

2. גיא אלמוג, אוניברסיטת חיפה

החוקה "הפציפיסטית" של יפן

בשנת 1947, כשנתיים לאחר כניעתה ללא תנאי, אימצה יפן חוקה חדשה. לאורך השנים, משכה חוקה זו תשומת לב רבה, בעיקר עקב סעיף 4 המפורסם שלה. לפי סעיף זה, העם היפני מותר לעד על מלחמה, על השימוש בכוח, וכן על תחזוקת כוח מזוין "כאמצעים ליישוב מחלוקות בינלאומיות". חוקה זו התקבעה בתודעתם של רבים כ-"חוקת השלום" וכסמל של רעיונות ואידיאלים פציפיסטיים, ועוררה מעת קיומה, שיח מקומי ובינלאומי נרחב. שיח זה כולל בעיקר דיונים אקדמיים וציבוריים בנוגע לפציפיזם ביפן המודרנית. ברם, לטענתי חלקים משמעותיים משיח זה אינם קוהרנטיים, מאחר והם משתמשים במונחים כגון "פציפיזם", ללא העקביות או הבהירות הנחוצות, תוך התעלמות מהיבטים היסטוריים ועכשוויים רבים ומשמעותיים. בחינה מדוקדקת יותר של החוקה ושל התהליכים ההיסטוריים שאירעו ביפן בזמן יצירתה ולאחריה, חושפים מציאות שונה לגמרי ובהחלט לא "פציפיסטית".

3. עינת כהן, אוניברסיטת חיפה

יפן והמהפכה התעשייתית השלישית בייצור

"מהפכה דיגיטלית חדשה מגיעה, הפעם בייצור". טוען ניל גרשנפלד, פרופסור ב-MIT וראש מרכז MIT לביטאים ואטומים. גם המהדורה המיוחדת של האקונומיסט בחודש אפריל 2012 שכותרתה "המהפכה התעשייתית השלישית", עסקה במהפכה התעשייתית השלישית בייצור.

אופני ייצור חדשים המכונים ייצור מופץ (או מתווסף), שמשמעותם הדפסה על פי דרישה של מוצרים ואובייקטים תעשייתיים במדפסות תלת-מימדיות (3D), עשויים לשנות את המושג "פס ייצור" של מוצרי תעשייה רבים המיועדים לצרכנים. החל ממוצרי אופנה, ריהוט ועיצוב לבית, צעצועים ועוד, ועד למחשבים, טלפונים סלולריים ואפילו כלי-רכב פרטיים. פטנט המאפשר הפחתת עלות פיתוח מדפסות תלת-מימדיות יפוג בחודש פברואר 2014 – ואז יחל בעולם המירוץ לייצור ושיווק מדפסות 3D "ב-\$300", היים, לשוק הקמעונאי. מדפסות ושיטות ייצור חדשניות אלה יאפשרו לאנשים רבים לעצב, ליצור ולבנות בעצמם מוצרים בכל מקום ובכל פעם שירצו. הגישה הנפוצה לטכנולוגיות אלה תאתגר את המודלים המסורתיים של עסקים, סיוע חוץ וחניון, טוען גרשנפלד. אני אטען שמעבר לזאת, לשינויים אלה השפעה משמעותית על מדיניות יזמות ועל החדשנות המקומית.

יפן היא כיום מעצמת ייצור עולמית, בעיקר בתחומי הרכב והאלקטרוניקה, אך גם מאופיינת בתעשיות של מוצרי צריכה מסורתיים יפניים, כגון מוצרי עץ, נייר, לכה, טקסטיל ועוד. כיצד ישיפוע טכנולוגיות הייצור המופץ על מקומות העבודה ועל הדרכים להפוך מוצרים לצרכן? כיצד ישיפוע על מקומות העבודה ועל יזמות ביפן?

בהרצאתי, אציג מגמות המושפעות מהמהפכה התעשייתית השלישית, הקורמות עור וגידים כבר בימים אלה ביפן, וכמו כן, אציג שאלות לגבי עתיד הייצור ביפן ואפשרויות חדשות ליזמות וחדשנות במדינה.

מושב ב' (13:30-15:30)

(8 חדר 101

Asia and Its Images Overseas (אנגלית)

(9 חדר 134

Tantric Buddhism – Part II (אנגלית)

(10 חדר 107

Indonesian Society and Politics (אנגלית)

"מזרחה מכאן": המבט היהודי על אסיה בראשית המאה העשרים

י"ר: שמעון לב, האוניברסיטה העברית

המושג יעסוק במבט שהופנה אל עבר אסיה מתוך העולם היהודי על זרמיו השונים, על רקע התמורות הפוליטיות והחברתיות בשתי המאות האחרונות. עם התפתחות התנועות הלאומיות באירופה והופעתה של תנועת חיבת ציון ולאחריה התנועה הציונית, החלו להופיע ברחבי העולם היהודי קריאות ברוח "השיבה לאסיה". המבט אל אסיה ושאלת ההשתלבות במרחב האסיאתי אופיינו במגוון דעות מחייבות ומתנגדות. אף שאבות הציונות שאפו בדרך כלל "להביא את אירופה" לאסיה, היה בשיח זה מקום גם לגישות שהדגישו את ההשתלבות באסיה ובמזרח וההזדהות עמם (גישות שלהן יוקדש המושב).

חנן חרף ידבר על העמדה הפאן אסיאתית שביטאה שפיפה לנטישה של התרבות האירופית ולהשתלבות תרבותית ופוליטית בעולמה של אסיה, בהשראת התנועה הפאן אסיאתית ביפאן. שמעון לב ידבר על המבט שהופנה אל עבר הודו ועל תפקידו של רבינדרנאט טאגור כמיצגה הבולט של הודו. עידו הררי ידבר על סיפור חייו המרתק של ליאופולד וייס, יהודי יליד גליציה האוסטרית שהפך למוחמד אסד והיה לאחד מאבותיה המייסדים של פאקיסטן המודרנית. הרצאתו של בועז הוס תעסוק בהקשר הלאומי והאוריינטליסטי בה כוננה המיסטיקה היהודית על ידי מרטין בובר וגרשם שלום במחצית הראשונה של המאה העשרים, ובהשוואה בין הבניית הקבלה והחסידות כמיסטיקה לתפיסת ההינדואיזם והבודהיזם כמיסטיקה על ידי הוגים בין זמנם בהודו ובין.

1. שמעון לב, האוניברסיטה העברית

"נהיין לבן שבילין דהודו יותר משבילי מדינות אחרות": המבט אל עבר אסיה והודו דרך ייצוגו של טאגור את הודו בספרות ובפובליציסטיקה בעולם היהודי

דמותו של טאגור, (Rabindranath Tagore, 1876 - 1941), המשורר, הסופר והמתקן החברתי, שהיה לאסיאתי הראשון שזכה בפרס נובל בולטת כמיצגה החשוב ביותר של הודו במחצית הראשונה של המאה העשרים. המבט התרבותי היהודי על הודו היה בעיקרו דרך ייצוג זה. בכך היווה המבט אל עבר הודו ואסיה גשר המוליך אל הבניית זהות אסיאתית בישוב היהודי, תוך הדגשת "תחיית המזרח". הרצאותיו וכתביו של טאגור גירו והמריצו סופרים, מבקרי ספרות, הוגים, פילוסופים ומנהיגים דתיים ופוליטיים באירופה, בארצות הברית ובמדינות באסיה לגבש, לחדד ולהגיב לדבריו לגבי "מזרח למערב" ולביקורתו את הלאומיות. בזכות פרסומו ומסעותיו בעולם, הפך טאגור מ"משורר" ל"נביא מודרני" ולסוכן התרבותי המשמעותי ביותר של הודו.

השאלות שטאגור העלה עסקו בנושאים מקבילים לאלו שהטרידו והעסיקו את העולם היהודי- ציוני ומצאו את ביטויין הענף בספרות ובפובליציסטיקה היהודית באירופה ובישוב העברי. בהרצאתי אבחן את האופנים בהם הגיב העולם היהודי על מגוון זרמיו לכתביו ולהרצאותיו של טאגור לאור מיקומו המיוחד כאוריינטליסט הודי צנטרי- פאן אסיאתי המדגיש את הדיכטומיה "מזרח ומערב" וקורא לגשר ביניהם. הודו הייתה די אקזוטיסית ורחוקה שלא להוות איום על ההגמוניה התרבותית המערבית ששלטה בזרם המרכזי של התנועה הציונית. ריחוק זה אפשר לדבר על "השיבה לאסיה" בנחות רבה יותר, תוך ניתוק מהקונפליקט שנוצר במפגש עם יושבי הארץ הערבים.

2. חנן חרף, האוניברסיטה העברית

"אסיאתיים אנו": פאן-אסייתיות והוויכוח על יפן בשיח הלאומיות היהודית

ההרצאה תעסוק בדמותו של הסופר, המשורר והעיתונאי אויגן הפליך (Eugen Hoefflich), החל מ-1927 משה יעקב בן גבריאלי) ובפעילותו הפוליטית והאינטלקטואלית בעשור שבין 1917, השנה שבה שב לבית הוריו בווינה לאחר שהותו בירושלים במהלך מלחמת העולם הראשונה, ל-1927, השנה בה השתקע בירושלים. פעילות זו הנה דוגמה יוצאת דופן לקשר בין הגות ופעילות ציונית לבין הפאן-אסייתיות (pan-Asianism), שדגלה באיחוד של עמי אסיה ובדחייתן של השפעות מערביות על ארצות אסיה ועל תרבותן. "הציונות הפאן אסייתית" אותה פיתח הפליך הייתה למעשה ביטוי למגמות אזרחיות ועל-לאומיות שרווחו בראשית המאה העשרים והתבטאו ביצירת רשתות של קשרים בין תנועות לאומיות שונות בניסיון לקדם אינטרס אזרחי משותף. בסיפורו של הפליך יש בכדי להאיר פינות אפלות בסיפור הציוני המקובל, ובמיוחד את היחס שבין הציונות בין מלחמות העולם לתנועות לאומיות מקבילות ולשיח העל-לאומי שהתקיים בתקופה זו. בנוסף, התכתביותיו עם אינטלקטואל יפני פאן-אסייתי בולט ובחינת הביורגריפות של הוגים פאן-אסייתיים מרכזיים מעידות על קירבה רעיונית מאלפת בין אינטלקטואלים "אוקסידינטליסטים" יפנים ויהודים.

3. עידו הררי, אוניברסיטת בן גוריון

"Only a good Muslim can be a good Pakistani": מוחמד אסד, זהותה של פקיסטן ושאלת יחסי מזרח-מערב

סיפור חייו של מוחמד אסד (1900-1992) הוא מקרה ייחודי הן בהיסטוריה של יהודי אירופה המודרנית והן בהיסטוריה של פקיסטן. אסד נולד בבלוב כליאופולד וייס, נצר למשפחת רבנים, אך באמצע שנות ה-20 לחייו התאסלם ובהמשך חייו הפך לאחת הדמויות המשמעותיות בהקמתה של פקיסטן המודרנית. אסד, שהגיע למזרח ב-1922 כעיתונאי וביקר בפלסטין, הוקסם מהאסלאם ומהערבים. בעקבות מפגשו התאסלם, והמיר באופן מלא את הזדהותו התרבותית והפוליטית. הוא פיתח ביקורת נוקבת על הציונות, שהפכה לחלק מביקורת מקיפה על הלאומיות והתרבות המערבית.

אסד, שסייע בדימויה, ואחר כך בכינונה בפועל, של פקיסטן בשטחי הודו הבריטית, חשש שפקיסטן העתידית תאמץ זהות לאומית או תרבותית לפי המודל המערבי. לכן הדגיש את ההכרח להקימה כמדינת מופת איסלאמית, ופעל לשם כך הן כמדינאי פקיסטני בכיר והן כהוגה דתי-פוליטי עצמאי.

ההרצאתי אתמקד במאמרו What do we mean by Pakistan (1947), שם פרש את חזונו העקרונות למדינה החדשה, ובספרו The principals of state and government in Islam הכולל את הצעותיו המעשיות ליישום בחוקה הפקיסטנית (הצעות שרובן נדחו). כמו כן אדון ביחס אליו ובהתקבלותו בפקיסטן מאז ועד היום.

4. בועז הוס, אוניברסיטת בן גוריון

רוח המזרח: מיסטיקה בלאומיות היהודית, ההודית והיפנית

ההרצאה תעסוק בהקשר הלאומי והאוריינטליסטי בה כוננה המיסטיקה היהודית על ידי הוגים יהודים במחצית הראשונה של המאה העשרים, בראשם, מרטין בובר וגרשם שלום, ובהשוואה בין הבניית הקבלה והחסידות כמיסטיקה על ידי הוגים אלו, לתפיסת ההינדואיזם והבודהיזם כמיסטיקה על ידי הוגים הודים ויפנים, בעיקר, אצל בני דורם של בובר ושלום. ההשוואה של ההוגים היהודים להוגים יפנים והודים בני זמנם מיועדת להדגיש את ההקשרים הדומים אך גם לחדד את ההבדלים שבין עיצוב הקבלה, אדוויטה-ודנטה-זן-בודהיזם כמיסטיקה והתפקיד של הבניית אלו בכינון של הלאומיות היהודית, ההודית והיפנית.

מושב חגיגי לרגל הוצאתם לאור של ספרים חדשים בנושא ההינדואיזם

י"ר: איתמר תאודור, אוניברסיטת חיפה

בעוד ששנים רבות התייחסו לימודי הודו בישראל בעיקר ללימודי ההינדואיזם, הרי שבשנים האחרונות התפצלו לימודי הודו לתת קטגוריות ובהם לימודי הודו המודרנית, לימודי בודהיזם ולימודי ההינדואיזם. זהו פאנל חגיגי לרגל צאתו לאור של הלכסיקון של ההינדואיזם שחבר ע'י פרופ' קלאוס קלוסטרמאיר, לכסיקון מקיף ומפורט אשר נועד להצמיד את לימודי ההינדואיזם בארץ צעד קדימה. לידתה של המהדורה הזאת בחוג ללימודי אסיה באוני' חיפה, בשיתוף פעולה שבין איתמר תאודור ותלמיד החוג ערן מגריל. עבודת התרגום והעריכה ארכה כ-10 שנים ובמהלכה החליפה אלה טלטש את ערן מגריל כמתרגמת הראשית. הפאנל יעסוק גם בשני ספרים אחרים בנושא ההינדואיזם שיצאו לאור באנגלית ע'י חוקרים ישראלים בשנים האחרונות, והם ספרו של עמוס נבו העוסק באופנישדות וספרו של איתמר תאודור העוסק בהגווד גיטא.

1. אלה טלטש וערן מגריל מתרגמי הלכסיקון לעברית ואיתמר תאודור, עורך המהדורה העברית

context, particularly in relation to the distinction between the religious and the secular in constitutional theory, the principle of equal treatment and the idea of a neutral and secular state. These conceptual problems are demonstrated by examining two disputes i.e. a mosque being claimed as a temple at Ayodhya and claims over a Sufi dargah at Bababudangiri. I show that such guarantees of religious freedom and the talk of rights are not sustainable in light of the social phenomena being described as "religion".

This paper contributes to an understanding of how religion as a concept contributes to Asian identity and helps us reconceptualise Asian culture.

מושב ג' (16:00-18:00)

14 חדר 101
Family, Gender and Marriage in Asia (אנגלית)

15 חדר 134
Buddhist Puzzles and Paradoxes (אנגלית)

16 חדר 107
Literary Glimpses of Tōhoku: Nature, Marginality, and the Accident (אנגלית)

17 חדר 132
וייטנאם – מלחמה ויהדות
יו"ר: רן שאולי, האוניברסיטה העברית ואוניברסיטת בר אילן

1. מירון מדזיני, האוניברסיטה העברית

בין פאריס להאנוי – הקהילה היהודית בוייטנאם

במסגרת מחקר על קהילות יהודיות באסיה בתקופת השואה, התברר לי כי במלחמת העולם השנייה התקיימה בהאנוי קהילה יהודית קטנה שערכה המלחמה מנתה כאלף איש. עצם קיומה של קהילה יהודית בוייטנאם עוררה בי סקרנות בעיקר לגבי מה מקורם, במה עסקו, האם הייתה התארגנות קהילתית, מה היו קשריהם עם יהודים במקומות אחרים ומה עלה בגורלם במלחמת העולם השנייה.

בדיקה שטחית מגלה כי היהודים הראשונים שהתיישבו בוייטנאם הגיעו עם תחילת הכיבוש הצרפתי של אנאם, טונקין וקולין סין באמצע שנות הארבעים של המאה ה-19. בניגוד ליהודים שהתיישבו בערים אחרות בדרום מזרח אסיה (סינגפור, בטביה וסוראביה, מנילה, רנגון, קואלה לומפור, בנגקוק) ובסין (הונג קונג ושנגחאי) ויפן (יוקוהמה וקובה), מרבית היהודים לא היו יוצאי עיראק או אפגניסטן אלא הגיעו מצרפת. בנוסף להאנוי, כמה מהם התיישבו בסאיגון ובעיר הנמל האיפונג. מרביתם עסקו במסחר, חלק הועסק על ידי הממשל הקולוניאלי הצרפתי, כמה עסקו בהוראה, בודדים שרתו בלגיון הזרים. אין עדויות על נישואי תערובת, ארגון קהילתי, בתי ספר יהודים או אפילו בית כנסת. היהודים לא היו מעורבים בתנועה הלאומית המקומית ולא היו חברים במפלגה הקומוניסטית. אין כל עדות שהייתה להם השפעה בתקשורת, באקדמיה ובפוליטיקה מקומית. מרביתם לא ידעו את הלשון המקומית. הם היו נאמנים לשלטון צרפת ורצו בהמשך קיומו.

לרוע מזלם, אחרי כניעת צרפת והעברת השלטון לממשלת וישי תחת נשיאותו של המרשל פיליפ פטן, על היהודים בוייטנאם הוחלו חוקי הגזע שנחקקו בצרפת. הממשל הקולוניאלי הצרפתי תחת הגנרל ז'אן דקו, מילא בקפדנות אחרי הצווים שהתקבלו מצרפת. על היהודים נאסר לעבוד בבנקים, בחברות ביטוח ופרסום מקומיות, להורות בבתי ספר, ילדים יהודים הורחקו מבתי ספר ציבוריים. תקנות אלה היו בתוקף עד שחרור צרפת וביטולם בינואר 1945. השלטונות היפנים ששלטו במדינה (באמצעות הממשל הצרפתי) לא התערבו ביחס ליהודים אך דרשו תשומת לב מיוחדת לזרים כולל היהודים. מכל העדויות עולה שלא הייתה רדיפת יהודים, כליאתם במחנות הסגר או בתי כלא. אחרי המלחמה מרבית היהודים חזרו לצרפת, בודדים נשארו עד הקמת ממשלת צפון וייטנאם בשנת 1954 ואין מידע על אחרים שנותרו לאחר הקמת הרפובליקה העממית של וייטנאם ב-1975.

2. טל טובי, אוניברסיטת בר אילן

מלחמת וייטנאם מהצד השני של הגבעה: דיון היסטוריוגרפי

חקר מלחמת וייטנאם מתבסס בעיקר על ניתוח מקורות ארכיוניים אמריקניים, זמינים וגלויים לכל. בכך מתקבלת נקודת מבט חד ממדית. בשנים האחרונות אנו עדים לפרסום שורה של מחקרים על המלחמה אשר לא רק עוסקים במעורבותה של צפון וייטנאם במלחמה אלא גם מבססים את טענותיהם ומסקנותיהם על ידי ניתוח מסמכים מארכיונים וייטנאמיים שונים. אין הכוונה כאן למחקרים רשמיים של וייטנאם אלא, בעיקר, עבודות מחקר מקוריות. אמנם בהשוואה לשפע האמריקני עבודות אלה הן משום טיפה בים אולם בפני המחקר עומדת כעת האפשרות לחקור את המלחמה גם מנקודת המבט הצפון וייטנאמית. אך האם זכה המחקר לתבונות חדשות או שמא המסמכים הייטנאמים מחזקים את הנחות המחקרים שהתבססו על מסמכים אמריקניים?

ההרצאה תנסה לענות על שאלה זו תוך עריכת דיון השוואתי בין מחקרים, אשר נכתבו מנקודת המבט האמריקנית ובין מחקרים המתבססים על מסמכים וייטנאמיים. הנקודות אשר ידונו במהלך ההרצאה יהיו ההחלטה הייטנאמית לנהל מלחמה בדרום על מנת להשיג את איחוד וייטנאם. נקודת השוואה שנייה תהיה הגורמים שהביאו את צפון וייטנאם לחזור לשולחן המשא ומתן בדצמבר 1972. כמו כן תידון האסטרטגיה הצפון וייטנאמית במהלך המלחמה כאשר המחקרים האמריקניים התבססו בעיקר על מסמכים של גופי המודיעין האמריקניים השונים (המודיעין הצבאי וה-CIA).

18 חדר 202
האופנישדות בעברית: מושב חגיגי לרגל הוצאתו לאור של התרגום העברי הראשון למבחר הברהמנות והאופנישדות
יו"ר: יוחנן גרינשפון, האוניברסיטה העברית

מושב חגיגי לכבוד הוצאת הספר: "האופנישדות והברהמנות: מבחר ההגות והמיתולוגיה של הודו הקדומה", מאת צחי פרידמן. הספר יצא לאור בהוצאת כרמל ובתמיכת המפעל לתרגום ספרות מופת.

1. יוחנן גרינשפון, האוניברסיטה העברית

דברי פתיחה

2. נעה שוורץ-פורשטיין, האוניברסיטה העברית בירושלים

שאלותיו של יונג, תשובתו של יג'נל'קה

לקרל גוסטב יונג (1875-1961) היה קשר עוצמתי ורווי סתירות עם תרבותה של הודו. משלב מוקדם של חייו הושפע יונג מקריאת האופנישדות, שעיצבו את חשיבתו ואת מושגי היסוד של משנתו. בכתיבתו המוקדמת ביטא יונג בגלוי את הערצתו לחכמה הטמונה בהם. הזיקה בין יונג להודו והמזרח הגיעה לביטוי מלא ונטול מעצורים ב"ספר האדום" אותו כתב בין השנים 1913-1921. את הספר, שיצא לאור בשנת 2009, דרש יונג לגנוז עד עשרות שנים אחר מותו. בהמשך חייו, אחרי ביקור מטלטל בהודו הפכה עמדתו של יונג למסתייגת, 'בכתיבתו המדעית' הוא הטיל ספק באפשרות של מפגש אמתי בין מזרח ומערב, והיה חשדן בנוגע לערכם של רעיונות היסוד של חשיבת

<p>המזרח. עם זאת, המשיכו דימויים מן המזרח לפעול בנפשו, לחזק ולנחם בערוב ימיו.</p> <p>בהרצאתי אבקש לחקור את פשר התגובה בין משיכה ורתיעה ביחסו של יונג להודו, הן באמצעות תיאור אישיותו המפוצלת המכתיבה את יחסו המורכב למזרח. אביא דוגמאות מתוך הספר האדום המצביעות על הזיקה המתקיימת בנפשו של יונג, הפסיכולוג המודרני עם חכמתה הקדומה של הודו. אציף את הסתייגותיו של יונג מחכמת האופנישד, ולסיום אביא את דמותו של החכם האופנישדי, יג'נולקיה, כמייצג את המענה האופנישדי לשאלותיו והסתייגותיו של יונג, תוך הסתמכות על הדיאלוג של החכם עם אשתו מיטרי, על סף פרישתו ממנה (בְּרֶהֶדְ-אֶרְנֶיקָה-אופנישד 2.4; 4.5).</p> <p>3. צחי פרידמן, אוניברסיטת תל אביב</p> <p>חויית המוות בסיפורי ההוראה האופנישדיים</p> <p>לפי הברהמנות, טקסי הפולחן הוודיים חונכים את פטרון-הפולחן לקראת הגורל הצפוי לו לאחר מות גופו, ובמהלכם הכהנים מוליכים אותו מן העולם הזה לעולם האלים ובחזרה. האופנישדות המוקדמות מוקדשות בחלקן הגדול לסיפורים מיתולוגיים אודות מפגשים בין מורים ותלמידים, שבהם מקבלים האחרונים ידע על הגורל הצפוי להם לאחר מות גופם, ועל האופן שבו יוכלו להשפיע על גורל זה. בדומה לתפקידו של הכהן בטקסי הפולחן, המורה מתואר באופנישדות כמי שחונך את תלמידו לקראת מותו, ומפגיש אותו, בעזרת תוכנו של הידע אותו הוא מעביר, עם הצפוי לו לאחר המוות. עיון בכמה מסיפורי ההוראה האופנישדיים, דוגמת הסיפורים על הִיקָה ותלמידו ג'נשוטי (צ'הֶדְוֶיקָה-אופנישד 3-4.1), ועל אוֹדְלָקָה ובנו שוֹטְקָטו (צ'הֶדְוֶיקָה-אופנישד 6), חושף כי המפגש המקדים עם הגורל הצפוי לתלמיד לאחר המוות חורג מתוכן דברי המורה, ומקבל ביטוי בהשתלשלות האירועים בסיפור.</p> <p>19) חדר 225</p> <p>Korean History and Society (אנגלית)</p>
--

יום ב' (26 במאי 2014)

מושב ד' (09:00-11:00)

101 חדר 20 Using the Past to Justify or Inform the Present (אנגלית)
--

134 חדר 21 Resisting Marginalization in Pre-modern and Modern India (אנגלית)

107 חדר 22 פעולה, אמונה, חוויה: פרספקטיבה בין תרבותית על אפשרות הידיעה במסורות מזרח אסיה יו"ר: גליה פת-שמיר, אוניברסיטת תל אביב
--

מהי הידיעה הנכונה, באילו קריטריונים היא נמדדת וכיצד נוכל לדעת, אם בכלל, שהידיעה שאנו אווזים בה עולה בקנה אחד עם שאיפותינו? דומה שמעמדן של שאלות בסיסיות אלה חרג במסורות הקלאסיות של מזרח אסיה מתחומן של הדיון האקדמי גרידא, כאשר שאלת הידיעה ואפשרות הידיעה הפכו במקרים רבים לבעלות חשיבות דתית וקיומית מרכזית. בפאנל נבקש לבחון את מעמדה של שאלת הידיעה כפי שמתבטא במסורת הניאיה הוודית, הדאואיזם הסיני והזן בודהיזם היפני, ותוך כך לעמוד על הדומה והשונה ביחסן של ההגויות השונות אליה. כל אחת מן ההרצאות יתנתן על ידי חוקר המתמחה באחת משלושת התרבויות, ותבקש להציג, לצד התפיסה המקובלת במסגרת ההגות הרלוונטית לשאלה, פרשנות מקורית שתתבסס על ניתוחים חדשים לטקסטים הקלאסיים.

1. ירון שור, אוניברסיטת תל אביב

דרכי הפעולה הן הקריטריון לידיעה: הדיון בפראמנה בפילוסופיה הוודית

בהרצאתי אבקש להציג מספר נקודות רבות חשיבות שהעליתי במחקרי בנוגע למשנתה של אחת האסכולות הפילוסופיות המשפיעות בהודו - אסכולת הניאיה (नैयायिका). ביסוד הדיון ההודי בסוגיית הידיעה עומד המושג 'פרמאנה' (प्रमाणा). משמעות המושג היא קנה-מידה או קריטריון. פירוש הדבר הוא שביסוד הדיון ההודי בידיעה עמדה השאלה מהו קנה-המידה לידיעה? במשך שנים, חוקרי הפילוסופיה הוודית הניחו שההודים הסכימו כולם שידעה היא פועל יוצא של תהליכים פנימיים ושקנה-המידה לידיעה הוא פעולה מוצלחת של אותם תהליכים פנימיים. בניגוד גמור לכך המחקר שערכתי מעלה שהניאיה רואה בדרכי פעולה את אותו קנה-מידה. הנימוק לכך הוא לשוני: השפה מתירה להתייחס רק לדברים שאנו יודעים כיצד להשתמש בהם, רק לדברים שיש להם תפקיד בפרטואר ההתנהגויות האנושיות, כאל מושאי ידיעה. רק עבור אנשים שבקיאום בדרכי הפעולה בעצמם, שיודעים כיצד להשתמש בעצמם, תיתכן משמעות לעצמם, ורק עבורם הידיעה מהו עץ היא אפשרית. קנה-המידה לידיעה של דבר, קובעת אפוא הניאיה, הוא בקיאות בדרכי פעולה מקובלות.

אי הקבלה מצד הניאיה של העיקרון שחוקרי הדיון הפילוסופי ההודי מניחים שעמד ביסודו, מחייבת אותנו להעריך מחדש את הנושאים שלגביהם היו חלוקים משתתפיו של אותו דיון. אם המשתתפים לא הסכימו ביניהם על המתודה לחקירת תופעת הידיעה, הרי שהדיון בפרמאנה, היה דיון בנוגע למסגרת עצמה, הווי אומר, דיון בנוגע למתודה הנכונה לניהול חקירה פילוסופית של התופעה. ניאיה הייתה אסכולה שגורסת ששימוש בטיעונים רציונליים שתלושים ממנהיגים, שמנותקים מדרכי פעולה ואורחות התנהגות מקובלים, מושג לעשיית שימוש לרעה בתבונה. טענות שאינן נגזרות מדרכי פעולה נהוגות, טענות שאינן עולות בקנה אחד עמן, הן חסרות מובן, ויש לזנחן, משכנעות ככול שתהיינה.

2. רועי פורת, אוניברסיטת תל אביב

ללכת בשתי הדרכים כאחת: על ידיעה חלקית וידיעה שלמה בג'ואנג-דזה

אחת הסתירות הבולטות בג'ואנג-דזה (莊子), אחד משני הטקסטים הקאנוניים של אסכולת הדאואיזם, היא המתח התדיר בין האג'נדה הספקנית-רלטיביסטית השוללת כל יכולת להכריע בין העמדות השונות, ורעיון 'הידע הגדול' הנגזר מן האידיאל המיסטי של הדאו (道), העיקרון האחד והבלתי משתנה העומד בבסיסם של כל הדברים. בעוד שבאופן מסורתי נתפסות תדיר סתירות אלה ודומיהן ביטוי מכוון להתנערותן 'הדאואיסטית' כביכול של המחבר מן השפה הישירה ומן ההיגיון, הרי שעדויות סיוולוגיות שנקבעו במשורים האחרונים ערערו במידה רבה על הקשר המחייב בין עמדתו של ג'ואנג-ג'ואו, מחברה המשוער של היצירה, ובין אידיאליים 'דאואיסטיים' ממין זה, ומתוך כך פתחו פתח לקריאות חדשות של הטקסט כולו כיצירה בעלת מספר רבדים טקסטואליים נפרדים.

בהרצאתי אבקש להציע פיתרון למתח האינהרנטי שבין 'האחדות' ל'ריבוי' בטקסט שיתבסס על ניתוח המחודש של מספר קטעים מתוך 'הדיון בשוויון הדברים' (齊物論), הפרק השני ביצירה. לפי טענתי, בעוד שלפי הגישה הפרשנית השלטת אחז ג'ואנג-דזה בעמדה ריאליסטית ממן זה או אחר שהניחה אפרוריות את קיומם של

'הדברים' (物), הרי שלמעשה אחז במודל כפול של המציאות לפיו קיום זה מותנה בנקודת המבט של הדובר, באופן שמבסס את שתי 'רמות הידיעה' להלן. בהרצאתי אציג מספר עדויות טקסטואליות ופילולוגיות ממחקרי לעמדה שכזאת בטקסט, ואסביר כיצד יש בכוחה של פרשנות זו לפתור חלק מן המחלוקות המחקריות כיום בתחום.

3. ארז יוסקוביץ, אוניברסיטת תל אביב

ידיעה נכונה: אמונה, תרגול והתעוררות במסורת

לפי התפישה המקובלת בודהיזם איננו דת של אמונה. חרף מרכזיותה של האמונה בכתבים בודהיסטים רבים, קיימת נטייה ברורה להפחית בחשיבותה לטובת מדיטציה והארה. השגת המטרה הבודהיסטית, קרי שחרור, מזוהה לרוב עם הבנה וחוכמה ולא עם אמונה או דבקות. קביעה זו נכונה במיוחד לאסכולת הזן, אשר אולי יותר מכל אסכולה בודהיסטית אחרת, מזוהה באופן מסורתי עם דחיית סמכות חיצונית לטובת חוויה ישירה. מאמר זה מתכוון לערער על תפישה זו ולטעון כי אמונה היא בעלת חשיבות מרכזית במסורת הזן. המאמר יתמקד בטקסט מרכזי אחד – ה- *Shūmon mujin* 宗門無盡燈論 (Treatise on the Inexhaustible Lamp of the [Zen] School 宗門無盡燈論) *tōron* בניסיון להראות כי לאמונה תפקיד חשוב כחלק בלתי נפרד מהדוקטרינה והפרקסיס של מסורת הזן. באמצעות הטקסט וטקסטים נוספים עליהם הוא מסתמך אני מקווה להציג הבנה מקיפה של תפקיד האמונה במסורת הזן וכן לערער על התפישה הרווחת של אמונה ובעיקר על הקשר שבין אמונה וידע.

23) חדר 132

Disasters, Trauma and Ecology in Contemporary Asia (אנגלית ועברית)

24) חדר 202

Culture Contact and Questions of Identity in China and Central Asia – Part I (אנגלית)

25) חדר 225

ערים גלובאליות והמעמד הבינוני החדש במזרח אסיה: סוגיות והשלכות

י"ר: ניסים אוטמזגין, אוניברסיטה העברית

ערים בצפון מזרח ובדרום מזרח אסיה הפכו בעשורים האחרונים למטרופולינים אדירים ולמוקדי משיכה שוקקים. ערים כמו שנגחאי, הונג קונג, בנגקוק, ג'קארטה, סיאול וקואלה לומפור הן לא רק "ערים גלובאליות" המחוברות למוקדים פיננסיים ותעשייתיים עולמיים אלא גם מאוכלסות במעמד בינוני הולך וגדל שעובד במקצועות "צווארון לבן". מעמד בינוני חדש זה מציב כיום גם דרישות חדשות, אם זה בתחום החינוך, הגישה לשירותים ציבוריים, למזון איכותי, ולסביבה נקייה יותר, ואם בתחומי תרבות הפנאי.

מיהו אותו "מעמד בינוני עירוני" אסאיני ומהם מאפייניו הפוליטיים, הכלכליים והחברתיים? האם יש דמיון בין תפיסות העולם, הערכים ודפוסי ההתנהגות החברתיים, הכלכליים והפוליטיים של בני המעמד הבינוני המתגוררים כיום בערי המטרופולין במזרח ודרום-מזרח אסיה? לחלופין: מה מייחד את המעמד הבינוני בערי אסיה ממקבילותיו בעולם, וכיצד ניתן להסביר ייחודיות זאת? המאמרים שיוצגו במסגרת המושב יעסקו בסוגיות אלה תוך בחינה מחודשת של כמה ממושג-המפתח והמודלים התאורטיים עליהם נשען עד כה המחקר אודות המעמד הבינוני ואודות ההבניה העירונית והאזורית בצפון מזרח ובדרום מזרח אסיה.

1. ניסים אוטמזגין, אוניברסיטה העברית

ערים ואזוריות (רגיונליזציה) במזרח אסיה

בעשורים האחרונים אנו עדים לעירוניות מואצת ולעליית מעמדן הכלכלי והפוליטי של ערים במזרח אסיה (צפון מזרח ודרום מזרח אסיה). ערים כמו שנגחאי, בנגקוק, ג'קארטה, סינגפור, הונג קונג, מנילה, טוקיו וקואלה לומפור אינן "רק" ערים גדולות אלא גם מרכזים גלובליים ומוקדי משיכה לתיירים ומהגרים מתוך המדינה וממדינות אחרות. ערים אלו גם חולקות מספר מאפיינים משותפים מבחינת ההבניה העירונית, מקורות התעסוקה שהן מציעות, האוכלוסייה שגרה בהן, והפעילות התרבותית המתקיימת בהן. בהרצאה הנוכחית אעמוד על העלייה הדרמטית של מגר-ערים במזרח אסיה, על הדמיון ביניהן ועל ההשלכות של העצמה הכלכלית והתרבותית שלהן על האזור המזרח אסייתי. אבקש להציע שבמזרח אסיה, במיוחד בדרום מזרח אסיה, חלק מרכזי מתהליכי האזוריות (regionalization) מרוכזים סביב הפעילות של הערים הגדולות ומבוססים על קשרים טרנס-לוקליים בין האוכלוסיות העירוניות ולא על הקשרים בין מדינות הלאום. במילים אחרות, ניתן "לדמיין" אזור מזרח אסייתי המתהווה דרך הקשרים והקרבה בין ערים גדולות במזרח אסיה. לטענה זו עשויה להיות משמעות תיאורטית רחבה יותר לחקר תהליכי האזוריות במדעי החברה ולגבי ההגדרות של "אזור" ו"קהילה" בחקר היחסים בינלאומיים.

2. יצחק שיחור, אוניברסיטת חיפה והאוניברסיטה העברית

האליטה העירונית בסין: מעמד בינוני עם מאפיינים סיניים

אימוץ המדיניות של שוק חופשי בסין ושל כלכלה ליברלית יחסית הביאו לצמיחת "מעמד בינוני" ולציפיות – מחוץ לסין – לשינוי פוליטי ולדמוקרטיזציה. ציפיות אלה מבוססות על הניסיון האירופי של צמיחת דמוקרטיה שקבלה תאוצה על ידי מעמד בינוני אוטונומי שהתפתח בחלל שנוצר בין המונרכיה, האריסטוקרטיה והכנסייה בסקטור העירוני. האם המעמד הבינוני בסין אכן יהיה נושא הדגל של הדמוקרטיזציה? ההתפתחות של המעמד הבינוני בסין שונה לגמרי. לא רק ששכבות הביניים בסין לא התפתחו באופן וולונטרי אוטונומי והיו תלויות בשלטון (גם בתקופה הטרומודרנית וגם כיום) אלא שסין הייתה מבודדת מהמסורת הדמוקרטית-ליברלית המערבית של המעמד הבינוני בסין, בראש ובראשונה בתחום הכלכלי-טקני אבל גם בתחומי המנהל והביורוקרטיה וכן באקדמיה ובמדע, אינו "חופשי" ו"אוטונומי" (על פי התפיסות ההגליאניות) אלא "תלוי" ו"מותנה". יתר על כן, הוא מפגין מצד אחד חששות מהמודל הדמוקרטי המערבי ומצד שני שאיפות חומרניות לקידום כלכלי פרטיקולרי. לפיכך, ספק רב אם המעמד הבינוני העירוני הסיני יתרומם משמעותית לקידום הדמוקרטיה בסין.

3. אורנה נפתלי, אוניברסיטה העברית

היחס ל'אחר' הזר בקרב צעירים בני המעמד הבינוני העירוני בסין: תוצאות מחקר – שדה עכשווי

בעשור וחצי האחרונים אנו עדים לעלייה בתדירות ובעוצמה של ביטויים של רגשות לאומיים בקרב צעירים בסין, תופעה המתבטאת בהפגנות כנגד המערב וכנגד יפן; בקריאות לחרם צרכנים על מוצרים זרים ובפריחה של שיח לאומי קיצוני במרחב האינטרנטי. יש הטוענים כי אין לראות בגילויים אלה ביטוי ספונטני של רגשות אוטנטיים, אלא פעילות מתוזמרת ע"י הממשל הסיני. אחרים סבורים כי ביטויי הלאומיות בקרב הצעירים הסינים מאופיינים בריבוי עמדות שאינן תמיד עולות בקנה אחד עם מטרת הממשל. עוד נטען, כי צעירים עירוניים מן המעמד הבינוני מבטאים לא רק רגשות פטרוטיים עמוקים, אלא גם תפיסה קוסמופוליטית. מאמר זה מבקש לתרום לויכוח העכשווי אודות טיבה של הלאומיות הפופולארית בקרב המעמד הבינוני העירוני בסין, תוך הסתמכות על תוצאות מחקר-שדה עכשווי המשווה בין עמדותיהם של צעירים בני-האן במטרופולין של שנגחאי ובאזור כפרי במדינה. כיצד תופסים כיום צעירים בני המעמד הבינוני העירוני את ה'לאום' הסיני ואת ה'אחר' הזר? האם עמדותיהם שונות מאלה של צעירים ממעמד נמוך יותר בעיר ו/או בכפר? אם כן, איזה תפקיד ממלא הגורם המעמדי ו/או המגורים במטרופולין רגיונלי וגלובלי בעיצוב עמדותיהם? המאמר יתמקד בסוגיות אלה, תוך השוואה בין עמדות הצעירים הסינים לבין עמדות של צעירים בערי מטרופולין אחרות באסיה, ותוך דיון בשאלה האם קיימים מאפיינים ייחודיים למעמד הבינוני העירוני בסין בפרט ובמרחב האסיאתי בכלל.

4. עירא שפר, אוניברסיטת נגויה, יפן

שיתוף פעולה סביבתי בין ערים במזרח אסיה: ניתוח השיח (דיסקורס) של קיטקושו

הממשל הסביבתי במזרח אסיה הינו ריכוזי והיררכי בעיקרו, המאופיין במעורבות ממשלתית רבה. עם זאת, תהליכי דמוקרטיזציה ודה-סנטרליזציה, וכן עיור מוגבר והצמיחה הכלכלית שחווה האזור, הגבירו את מעורבותן של הרשויות המקומיות בפוליטיקה ובמערך ממשל, וכן את מעורבותן בנושאים סביבתיים. מעבר לכך ובהקשר זה, מתרחבת מגמת שיתוף הפעולה הסביבתי בין ערים באזור. קיטקושו, יפן, הינה אחת הערים המובילות בשיתוף פעולה סביבתי במזרח אסיה. בהרצאה זו, המתבססת על מחקר איכותי שנעשה במהלך 2013, עולה הטענה כי לשיח (דיסקורס) של קיטקושו בכל הקשור לשיתוף פעולה סביבתי בין ערים יש השלכות רחבות

יותר משיתוף הפעולה עצמו. לשיח זה, הקשור קשר הדוק למושג "ecological modernization" והמקדם טכנולוגיה כפיתרון העיקרי לבעיות סביבתיות, יש יכולת להניע תהליכים פוליטיים. כך, יתכן ושיח זה יכול לתרום לשינויים בממשל הסביבתי במזרח אסיה, מסגנון ריכוזי והיררכי אל ממשל היררכי פחות ומאוזן יותר, ויתכן אף אל ממשל רב-שלבי (multi-level governance). עם זאת, בחינת השפעה שכזו בפועל נותרת, בשלב זה, פתוחה למחקר עתיד.

מושב ה' (11:30-13:30)

(26) חדר 101

Plenary Session

The Asian Sphere: Trans-Cultural Flows in Historical and Contemporary Perspectives

מושב ו' (15:00-17:00)

(27) חדר 101

The End of the Global Anime Boom and Future Prospects for the Anime Industry (אנגלית)

(28) חדר 134

נוסטלגיה לכפרים: הכפר והספר בסין ודרום קוריאה יו"ר: ליאור רוזנברג, האוניברסיטה העברית

קהילות כפריות נוטות להיות מושפעות באופן איטי מתהליכי שינוי (למשל פיתוח כלכלי ומודרניזציה) בהשוואה לאלו העירוניות. הקהילה, המסורת, והקשר לאדמה מהווים מקור לזהות המעוגנת בשורשים חברתיים-תרבותיים עמוקים. אולם קהילות אלו, שפעמים רבות נתפסות ל"חצר האחורית", אינן מנותקות מתהליכי שינוי לאומיים ונדרשות להתמודד אתם. גם המדינה נדרשת לקביעת מדיניות באשר לכפרים ומקומם בזירה הלאומית נוכח תהליכי השינוי. פעמים אלו עולים בקנה אחד ופעמים הופכים הכפרים לזירת מאבק, פסי או תפיסתי, בין המדינה לאזרחיה. באמצעות הפרספקטיבה של 'נוסטלגיה' (או חוסר נוסטלגיה) ההרצאות במושב זה תשפוכנה אור על היבטים פוליטיים, חברתיים ותרבותיים הקשורים בכפרים ותושביהם בסין ובדרום קוריאה מאמצע המאה העשרים ועד היום.

1. אמירה כן-גרה, האוניברסיטה העברית

"בשלום ובשלווה, אושר כפרי של ממש!" – גלגוליה של 'נוסטלגיה' בספרות הסינית החדשה

המונח 鄉愁 (xiāngchóu), אחד ממונחיה של ה'נוסטלגיה' הסינית, הוא צירוף של המילים 'סיאנג' - 'כפר', 'חבל הכפר', 'מקום הולדתו' ו'צ'ו' - 'צעד', 'כאב', 'לדאוב'. xiāngchóu (וביטויים קרובים לו, ש-xiāng הוא אחד מרכיביהם), על מושאיו והדגשיו אינו בהכרח חופף לרחשי-הלב המסומנים במונח ('המערבי') 'נוסטלגיה'. בהרצאה זו ידונו סיפורים אחדים מן הספרות הסינית המודרנית והעכשווית, המשקפים את יחס כותביהם אל הכפר - געגועים, מיאוס, או שניהם גם יחד - מתוך התבוננות ב'נוסטלגיה' כיציר אישי ומובנה, שמקורו במורשת התרבות הסינית.

2. ליאורה צרפתי, אוניברסיטת תל אביב "הכפר החדש" בקוריאה כדימוי מודרניסטי הסותר אמונות עממיות

האם מודרניזציה והתפתחות טכנולוגית עומדות בסתירה לאמונות עממיות מיסטיקות? שאלה זו נענתה בחיוב על ידי מייסדי תנועת "הכפר החדש" בקוריאה בשנות השבעים של המאה העשרים. התנועה שמה למטרה לשנות את פניה הלא מפותחים של קוריאה הכפרית. התנועה נחשבת למוצלחת ביותר בתחום צמצום העוני בכפרים ושיפור רבת החיים ולכן אומצה על ידי מדינות רבות. הערכים המרכזיים עליהם התבססה הגישה היו עזרה עצמית, חריצות ושיתוף פעולה קהילתי. הנחת היסוד בתנועת "הכפר החדש" הייתה כי התפתחות טכנולוגית מחייבת שינוי במבנה המחשבה המסורתית על מנת להכחיד פרקטיקות מיסטיות ותפיסות נאו-קונפוציאניות של היררכיה נוקשה, שהובילו לחוסר אמונה ביכולת האדם לשלוט בגורלו. בדו"חות המתארים את תוצרי התנועה מוצג חיסול הטקסים השאמאניים כאחת ההצלחות, אך בפועל, אנשי הכפר והעיר הקוריאנים סירבו להשמיד את האמונות והטקסים המסורתיים והללו החווי בעשור שלאחר מכן כחלק מתנועת ה"מינג'ונג" שעסקה בחידוש הקשר עם המסורת ובמחאה נגד המשטר הטוטליטרי. כיום, כארבעים שנה לאחר היחלשותן של שתי תנועות הרפורמה הללו, אנו רואים בדרום טקסים מיסטיים, אשר נחשבו בתנועת "הכפר החדש" גורמים המעכבים התפתחות ומודרניזציה.

3. מיכל זלצר-לביד, אוניברסיטת בר אילן

הנוסטלגיה לכפר בספרות האיוגורית העכשווית

הכפר מסמל עבור איוגורים רבים את הזהות האיוגורית האוטנטית. הייצוג הפסטורלי של חיי הכפר פופולארי בספרות, במוסיקה ובאמנות האיוגורית המודרנית. הנוסטלגיה לכפר נובעת מהגעגוע לעבר, כפי שהוא נתפס בעיקר בתודעתם הלאומית של האינטלקטואלים האיוגורים. העבר מצטייר כרצף היסטורי של חיים מסורתיים ופשטות שנקטע עם בואם של הקומוניסטים הסינים לסינג'יאנג. קטיעת רצף זה מתעצמת בתקופת הרפורמות כאשר חיייהם של האיוגורים עוברים שוב שינוי אדיר מבחינה כלכלית, דמוגרפית ותרבותית. בתקופה זו הכפר נותר כמעוז האחרון של אורח החיים האיוגורי "של פעם". כלומר, הפשטות של החיים המסורתיים והאוטנטיות של האיכרים הם ריאקציה למודרניזציה המואצת המבוססת על תרבות החאן והגלובליזציה. מעבר לתפיסה הנוסטלגית של האיכרים, יש להם חשיבות גם במובן הלאומי כיוון שהם מסמלים את האדמה. האדמה מסמלת את המולדת ועבודת האדמה שומרת על הרצף ההיסטורי הקושר בין האיוגורים לבין מולדתם. התפיסה הרעיונית היא שלמרות הריבונות החאנית האיכרים ממשיכים לטפח את האדמה באופן מעשי ובאופן מטאפורי כסמל לשורשים ולמולדת האיוגורית.

4. ליאור רוזנברג, האוניברסיטה העברית

הכפר, העיר ומה שביניהם: הכפר הסיני במאה ה-21

הפיתוח הכלכלי המואץ אותו חווה סין במהלך העשורים האחרונים לווה גם בגידול משמעותי של אי שוויון בין העיר והכפר, הבא לידי ביטוי לא רק בשיעור הכנסה נמוך יותר של משקי הבית הכפריים אלא גם ברמה נמוכה יחסית של תשתיות ושירותים בהשוואה לערים. הייתה זאת בין היתר תוצאה של העדפה מכוונת של המדינה להעדיף את פיתוח העיר על פני פיתוח הכפר.

החל מתחילת שנות ה-2000 חל שינוי משמעותי בגישת המדינה לאזוריה הכפריים – בשיח הפוליטי סביב הכפרים, במקומה של סין באלגנדה הלאומית ובהקצאת משאבים. עיקרו הוא הכרה פומבית בצורך לפתור את הבעיות הכפריות בסין (sannongwentí 三农问题) ובראשן צמצום אי השוויון כצעד הכרחי להמשך הפיתוח הכלכלי והמודרניזציה של סין. בחינת הצעדים המרכזיים בהם נוקטת המדינה בניסיונותיה להתמודד עם בעיות אלו מצביעה כי יותר מאשר רצון לתמוך בכפרים ובכפריים, המדינה מובילה מהלך של שינוי דרמטי במבנה הכפר והאזורים הכפריים (countryside). בבסיס מהלך זה עומדים מספר תהליכים - צמצום משמעותי של שיעור התושבים המתגוררים בכפרים, שינוי מודל המגורים הכפרי לטובת מודלים תכנוניים עירוניים; צירוף כפרים לקהילות מגורים חדשות, וחזיק זכויות הקניין של הכפריים על אדמתם. אלו מצופים ליצור מודל חדש של הכפר והחיים הכפריים בסין.

(29) חדר 107

Ideology and Popular Culture in Asia (אנגלית)

תרבות, אמנות ויצרניות במזרח אסיה

יו"ר: אורנה נפתלי, האוניברסיטה העברית

1. עתליה קרני, מכון אבני, תל אביב

המסטופה והפגודה כמצבת זיכרון לבודהה ועד למקדשים הינדואיסטיים והבודהיסטיים כמשכן האלים

הסטופות נבנו ברחבי יבשת אסיה כמצבת זיכרון לבודהה (דוגמת הסטופה בסנצ'ו בהודו והסטופה בבורובודור באינדונזיה). ביפן ובסין הן נבנו בצורת הפגודה. תילי קבורה אחדים, שצורתם חצי-כדורית (כמו בסטופה בסנצ'ו שבהודו), נבנו מלבני חימר שרופות, ועמדו בפגעי הזמן במשך מאות שנים. בעיני הנזירים הבודהיסטים, הצורה של תילים או שרידי הקבורה של הבודהה, מסמלת את משנתו. מספר רב של סטופות ופגודות נבנו במקומות מקודשים בהודו וברחבי יבשת אסיה. הסטופה או הפגודה, שהיו באופן מקורי מונומנטים שנבנו על שרידים של הבודהה או של קדוש, קיבלו משמעות נוספת. הן הפכו לדימוי גיאומטרי של הקוסמולוגיה הבודהיסטית, ומבטאים למשל את היצר במרכז העולם (axis mundi) המגולם במזרח כהר מרו. באופן דומה, גם במקדשים ביבשת אסיה דוגמת אנגקור וואט בקמבודיה, המונומנטים היו מכוונים במדויק ככל האפשר לארבעת רוחות השמים, בצורות של מנדלות (מנדלה-תשרים קוסמי, כלי עזר למדיטציה, המייצג את היקום הבודהיסטי), ועם מידות המבוססות על סמליות מספרית וקוסמית.

מקדשים הינדואיסטיים ובודהיסטיים שונים בארצות אסיה מייצגים את משכן האלים, כמו שיווה וברהמה, ואף יש מקדשים המהווים משכן לאלות הראשיות. המשותף למקדשים, לסטופות ולפגודות הוא הסמליות הקוסמולוגית שלהם.

2. אירית וינברג, אוניברסיטת תל אביב

המוסד הקיסרי, אוקינאוה ומעמד האישה: שימוש חתרני במיתוס הבריאה בספרות יפנית עכשווית

מאז הועלתה על הכתב בתחילת המאה השמינית, ולמרות הפרשנויות השונות להן זכתה במרוצת ההיסטוריה, המיתולוגיה היפנית הייתה לרוב תחום עיסוקם של מלומדים ואנשי ממשל, ושימשה לגיבוש הזהות הלאומית ולמתן גושפנקא לאידיאולוגיה השלטת. רק אחרי מלחמת העולם השנייה אנשי רוח וסופרים רבים החלו להשתמש במיתולוגיה באופן חתרני, ככלי לחשיפת הקודים הפוליטיים, החברתיים והתרבותיים עליהם מושגת החברה ואף לביקורת אותם. אף על פי שרבות נכתב על שימושיה הפוליטיים של המיתולוגיה היפנית, קיימת אך התייחסות מועטה במחקר לשימושים חתרניים במיתולוגיה בספרות היפנית המודרנית. בהרצאה שלי אראה את האופן בו שתי ספרות יפניות עכשוויות, שונו יוריקו (Shōno Yoriko) וקירינו נטסואו (Kirino Natsuo), מנכסות את המיתולוגיה כדי לחתור תחת התפיסות החברתיות והמוסדות הפוליטיים ביפן. קירינו תוקפת את הנטייה לאידיאליזציה של אוקינאוה בתפיסה הציבורית כ"גן העדן הקדמוני" או כ"יפן הישנה והטובה", המסתירה את הבעיות הפוליטיות והחברתיות האמיתיות באיי ריוקיו, ואילו שונו תוקפת את המוסד הקיסרי וחושפת את תפקיד המדינה בעיצוב של מושגים והגדרות המגבילים את הפרט.

3. טל איבנקובסקי, אוניברסיטת חיפה

יצרניות והבדלים בין תרבותיים: השוואה בין יפן, קוראה וישראל

הבדלים בין תרבותיים ביכולת היצרנית, נמצאו במספר מחקרים מהשנים האחרונות. על פי רוב נמצא כי אנשים המשתייכים לתרבויות מערביות יצירתיים יותר בהשוואה לאלו המשתייכים לתרבויות מזרח-אסייתיות.

במחקר הנוכחי, הבדלים אלו ביכולת היצרנית מוסברים באמצעות המודל הדו שלבי, לפיו יצרניות מערבת שלב של יצירת רעיונות ושלב של שיפוט רעיונות. משוער כי המקור להבדלים ברמת היצרניות טמון בהשפעות תרבותיות הבאות לידי ביטוי בשלב השיפוט. בקרב תרבויות מערביות (אינדיבידואליסטיות) השיפוט חופשי יותר ובקרב תרבויות מזרחיות (קולקטיביסטיות) השיפוט מחמיר יותר.

לצורך בדיקת ההשערה, נבחנו שלוש קבוצות נבדקים: 40 סטודנטים ישראליים השייכים לתרבות מערבית, 40 סטודנטים קוראנים ו-60 סטודנטים יפנים המשתייכים לתרבויות מזרח-אסייתיות. בכל אחת מהקבוצות מידת היצרניות נמדדה על שני שלבים, שלב היצירה ושלב השיפוט.

בהתאם להשערות, נמצאו עכשוויות ושלב יצירתיות ברמת היצרניות, כך שהישראלים קיבלו את הציון הגבוה ביותר. במטלת השיפוט, נמצאה מגמה מובהקת המעידה על שיפוט מחמיר יותר בקרב הקוראנים והיפנים. מגמה זו עשויה לרמז על כך שמקורם של ההבדלים ברמת היצרניות, נעוץ בחומרת השיפוט שמושפעת מנורמות תרבותיות.

4. יונה סידרר, אוניברסיטת בן גוריון

תרגום שירים שכתבו ילדים יפנים בשנים 1960-80 – שפה ונפש

שירי ילדים יפנים פורסמו בעיתונות ובספרים שונים ביפן בשנים 1960-1980. מקבץ מהם תורגם לאנגלית. המקורות ביפנית התקבלו בעזרת הספרייה במרכז המחקר הבינלאומי ללימודי יפן, ניצ'ובונקו, בטוקיו. נושאי השירים כוללים התייחסות למשפחה, משחקים, בית הספר, יצורים, טבע ומחשבות. ידונו תהליך התרגום – אנגלית-יפנית-עברית, מחד, והתבוננות אל נפש הילדים – מה מעסיק אותם, מדרך אותם, כשהם מתבוננים בסובב אותם, מאידך. "הילדים כה תמימים, מתבוננים, חכמים, מפתחים, טהורים".

Culture Contact and Questions of Identity in China and Central Asia – Part II (אנגלית)

פרשנויות משתנות של מסורת באסיה: מיתוס, פולחן וזהות בהודו, ויטנאם, סין ויפן

יו"ר: מאיר שחר, אוניברסיטת תל אביב

בעשורים האחרונים, חברות איסאתיות בנות אלפי שנים ובעלות מורשת עשירה ומתועדת היטב של דתות, אמונות, טקסים ומנהגים, חוות תהליכים פוליטיים, חברתיים, וכלכליים רבי עוצמה המשנים את פניהן לבלי הכר. שינויים אלה ניכרים היטב בשדה התרבות-דתי ובעצובן המחודש של תפישות עולם, פרקטיקות, וזהויות מסורתיות. פאנל זה יבחן מימדים אלו של מסורת ושינוי באסיה בת זמננו. ההרצאות יקיפו דוגמאות ממחקרי שדה שנערכו בהודו, ויטנאם, סין ויפן ויתמקדו באופן בו מנגנונים של פרשנות עכשווית ושל יצירת תכנים חדשים למסורות קודמות משמשים להתמודדות עם אתגרי העידן המודרני וממלאים תפקיד מפתח בעיצובן של זהויות חברתיות, דתיות ואתניות חדשות באסיה. אודי הלפרין יציג את עיצובה המחודש של האלה הדימבה בצפון הודו ואת האופן שבו דמותה העכשווית משקפת את התחבטותם של מאמיניה לגבי זהותם העצמית בהווה. ניר אביאלי יבחן את היחס למאכלים מודרניים בויתנאם המשולבים בארוחות טקסיות מסורתיות ואת תפקודם של שינויים קולינריים בחידוד זהויות חברתיות. עודד אבט ינתח את השימוש שנעשה בדרום סין במסורת ריטואלית וטקסטואלית קונפוציונית להדגשת קטגוריה מודרנית של זהות אתנית נבדלת. ארז יוסקוביץ יבחן את העקרונות והפרקטיקות של מתרגלי זן מודרני ביפן ואת האופן בו חברי הארגון תופשים את חידושיהם ביחס לזן המסורתי-מנזרי ואת האופן שבו חידושים אלו מעצבים את זהותם.

1. אודי הלפרין, אוניברסיטת תל אביב

אנחנו לא שדים! כיצד עיצובה מחדש של האלה הדימבה משקף את בעיות הזהות של מאמיניה

בעשורים האחרונים, חייהם של תושבי עמק קולו שבמערב ההימלאיה ההודית עברו שינויים מרחקי לכת. המוני התיירים ההינדואים בני מעמד הביניים העירוני שהחלו להגיע לאזור מרוחק זה החל משנות ה-90, יצרו הזדמנויות כלכליות חסרות תקדים אך גם הביאו עימם פרספקטיבות דתיות ותרבותיות חדשות אשר השפיעו עמוקות על תחושת הזהות של התושבים המקומיים. לטענתי, נסיונותיהם של תושבי העמק למצוא את מקומם על הרשת התרבותית החדשה ההולכת ומתרחבת סביבם

משתקפים יפה בדמותה של הדימבה (Hadimbā), אלה חשובה ומרכזית באזור זה שדמותה עוצבה מחדש בשנים האחרונות במגוון צורות. בהרצאתי אבחנו את מגוון המרכיבים שבדמותה ההיסטורית של האלה הדימבה, את עיצובה המחודש במאה האחרונה, את הבעיות שליוו תהליך זה, כמו גם את הפתרונות שהוצעו עבורן. אבקש להראות כיצד התנאים והמוטיבציות שעמדו בבסיס עיצוב זהותה של אלה חשובה זו מקבילים לאלו המעצבים את זהותם העכשווית ותפישתם העצמית של מאמיניה.

2. ניר אביאלי, אוניברסיטת בן-גוריון

חנותות של הייניק וסרטנים: אוכל מודרני בטקסים מסורתיים בוייטנאם

בטקסים שונים אשר נערכים בעיירה המרכז ווייטנאמית הוי-אן כגון חתונות, אזכרות יומי פולחן לאלים, מוגשת ארוחה בעלת מבנה אחיד ובה סדרה של מנות ומשקאות קבועים. למנות השונות משמעות סמלית ספציפית ויחדיו הן מייצרות ומעבירות מסר חברתי רב עצמה. אולם, למרות שהמנות השונות מוצגות כ"מנות איכרים ווייטנאמיות מסורתיות", ניתוחן מראה שחלקן אינן מסורתיות ואף לא ווייטנאמיות. גם המשקאות המוגשים עם האוכל אינם מסורתיים ברובם, אלה מוצרים תעשייתיים מודרניים. במאמר אטען שהמאכלים והמשקאות המודרניים אשר מוגשים באירועים אילו מהווים מטבעות בכלכלת יוקרה אשר משמעותם מוכרת היטב למשתתפים. מאכלים מודרניים אילו מהווים ביטוי להון הכלכלי, התרבותי והסמלי של המארחים, וצרכתם באופן הראוי מבטאת את מידת התחכום של הארחים. אטען גם כי תכני הארוחה הם דינאמיים ומשתנים בהתאם לנסיבות סוציאוקונומיות, כך שמאכלים ומשקאות יקרים במיוחד נוספים לתפריט בשל מחירים הגבוה וכביטוי לעושר ולנדיבות של המארחים. אולם, כאשר נחצה הגבול העמום שבין נדיבות להירות, מקבלות המנות המודרניות משמעות שלילית, וזאת בעיקר באירועים בהם משתתפים גם ווייטנאמיים אשר נמלטו מן המדינה כ"אנשי סירות" ושבים כעת לבקר כ"דודים העשירים מאמריקה". היחסים המורכבים עם קבוצה חברתית משמעותית זאת מקבלים את ביטויים דווקא בזירה הקולניארית, אשר מאפשרת לבטא באופן לא ישיר רגשות שליליים של לעג, ביקורת וקנאה.

3. עודד אבט, אוניברסיטת תל אביב

כתיבה גניאלוגית וזהות אתנית: ספרי משפחה של צאצאי מוסלמים בדרום סין

מחקר זה בוחן את תפקידיו המשתנים של נוהג חיבור ספרי משפחה בעיצוב זהותם של צאצאי מהגרים מוסלמים בדרום סין, מן התקופה הקיסרית המאוחרת ועד היום. ספרי משפחה (דזו-פו) הם גנאלוגיות מפורטות המכילות ביוגרפיות והיסטוריות משפחתיות, תיעוד ההישגים האינטלקטואליים של בני המשפחה ומידע רב ערך אודות דפוסי ארגון חברתי, פרקטיקות פולחניות, אמונות ומיתוסים משפחתיים. ספרים אלה חוברו על ידי בני משפחה מלומדים על פי דפוסים ועקרונות המשקפים עולם ערכים וסדר חברתי קונפוציוני מסורתי. סוגה ספרותית זאת, שעד כה הוקדשה לה רק תשומת לב מעטה במחקר, הפכה פופולרית בסין מאז ראשית שושלת מינג (1368-1644). החל מן המאה ה-15 גם מלומדים מקרב משפחות צאצאי המוסלמים החלו, כמו שאר שכניהם בני החאן, לחבר ספרי משפחה מעין אלה. במסגרת המדיניות הנוכחית לפי מיעוטים אתניים בסין, צאצאי מוסלמים עושים שימוש בעדויות המופיעות בספרי המשפחה להבלטת מוצאם הזר וכאמצעי להשגת הכרה רשמית כבני המיעוט המוסלמי-סיני (חווי). לפיכך ספרים אלה והמנהגים הקשורים בשימורם ובעריכתם תופשים מקום חשוב בשיח הפוליטי העכשווי בסין. מחקר זה בוחן את השניות הקיימת ביחסם של צאצאי המוסלמים אל ספרי המשפחה המהווים מחד, סמל להתערות מוצלחת של אבותיהם בחברה המקומית ומאידך, משמשים בהווה גם ככלי להדגשת מקורם הזר וזהותם כבני מיעוט אתני נפרד.

4. ארז יוסקוביץ, אוניברסיטת תל אביב

מסורת ופרשנות: זן להדיוטות ביפן העכשווית

מאמר זה בוחן את הפיתוח הבודהיזם הלא מנזרי (layBuddhism) ביפן בהתבסס על מחקר אתנוגרפי של אגודת ה"נינג זן" - ארגון זן מודרני להדיוטות. הדיון מתמקד בעקרונות הייסוד של הארגון (rikūōno shushi 立教の主旨) – טקסט מפתח הממחיש את היחס המורכב של הארגון למסורת הזן. "עקרונות הייסוד" מהווים דוגמה בולטת לאופן שבו משלב הארגון בין רעיונות ופרקטיקות מסורתיות ומודרניות, כחלק ממאמציו להופיע כאותנטי וחדשני בעת ובעונה אחת. באמצעות ניתוח הרעיונות המרכזיים בטקסט, כמו גם השפה שבה הוא משתמש, אבקש להדגים כי כמעט בלתי אפשרי להפריד בצורה חד משמעית בין זן מסורתי למודרני. לסיכום, מצביע המאמר על "מסורת" ו"פרשנות" כצמד טקגוריות אנליטיות המאפשר בהנהגה טובה יותר של הבודהיזם ביפן העכשווית.

33 חדר 273

אפייה דיקשיטה: תובנות על עבודתו של איש רנסנס דרום הודו בן המאה ה-16

יו"ר: יגאל ברונר

אפייה דיקשיטה (1520-1592) היה מגדולי המלומדים של הודו במאה ה-16. מדובר באיש שסתירות רבות קשורות בו: נושא הדגל של הפילוסופיה של האי-שניות (Advaita Vedānta) שהיה גם מחויב לדבקות באל האישי שיוה, חסיד של שיוה שחיבר גם טקסטים באסכולה של הזרם הואינווי (סביב האל וישנו), גדול הדור שזכה להכרה ככזה עוד בימי חייו אך חודר ממרכז הכוח העיקריים של תאופתו ופעל בעיקר כמנסח של איש אחד, ונציג מובהק של החשיבה המסורתית שהיה, בו בזמן, חדשן נועז. המחקר על אפייה דיקשיטה נמצא עדיין בחיתוליו, ומורשתו האינטלקטואלית והאישית רחוקה מלהיות מובנת, גם בשל הסתירות הללו, אך גם בשל העדר מדיע בסיסי לגבי חייו והקורפוס שהותיר אחריו. החל מ-2012 מתנהל באוניברסיטה העברית מחקר מאומץ על דמותו ומורשתו בתמיכת הקרן הישראלית למדעים, והמושג יציג ממצאים ראשונים ממחקר זה.

ההרצאות יעסקו בטקסטים שחיבר אפייה דיקשיטה בתחומים שונים, בהקשרים שבהם נתחברו, ובתגובות שעוררו. נפתח בהקדמה של יגאל ברונר על האיש ועבודתו, תוך נסיון לאפיין את טבעה של החדשנות האינטלקטואלית שלו. משם נעבור לשתי הרצאות שיעסקו במורכבות הזהות הכיתתית במשנתו של אפייה דיקשיטה ובהקשרים הפוליטיים והתאולוגיים של מורכבות זו. עופר פרס יעסוק בטקסט שבו אפייה דיקשיטה טוען ששלוש האלוהויות הגדולות – שיוה, וישנו, והאלה-הן ביחד אבני החן של העולם, גם אם יתכן שאחת מהן נוצצת מהאחרות. זו, טליה אריאב תדון בכתיבתו הפולמית של אפייה דיקשיטה, ובפרט באופן שבו ניסה להראות, תוך שימוש בכלים מעולם הניתוח הספרותי, שהאפוס הסנסקריטי הוא חיבור שנועד להלל את האל שיוה. לסיים, הרצאתה של יעל שיר תעסוק בתרומתו של אפייה דיקשיטה לתאוריה הספרותית עצמה, תוך נסיון לאפיין את חידושי החשובים בתחום דרך הביקורת הנוקבת שהמשיכה להתמתח עליהם גם לתוך המאה ה-18.

1. יגאל ברונר, אוניברסיטה העברית

רנסנס ומסורת: אפייה דיקשיטה והמבט המחודש על הידע הסנסקריטי

אפייה דיקשיטה היה איש אשכולות שכתב כמאה ספרים במגוון עצום של תחומי ידע: ודאנטה, מימאמסה, תורת השירה, דקדוק, אסטרונומיה, ועוד. אף שכל תחומי הידע הללו הם מסורתיים, ואף שהוא בדרך כלל התיימר רק לסכם את הרעיונות כפי שנמסרו מהדורות הקודמים, אפייה דיקשיטה היה מחדש גדול בכל אחד מהם. לחידושו בתחומים השונים מספר מאפיינים משותפים, שאת חלקם אנסה להציג בהרצאתי: א. היכולת לחזור לטקסטי היסוד של המסורת, החל בוודות, לבחון אותם בעיניים רעננות, ולדלות מהם תובנות ודוגמאות חדשות לחלוטין. ב. הגישה העצמאית: שלא לאמר איקונוקלסטית שאפייה דיקשיטה הביא איתו לכל אחת מהדיסציפלינות המסורתיות, והאופן שבו הוא לקח לו חרות לבחור את המתודולוגיה הדיסציפלינרית המתאימה לו, בלי קשר לשייכות המקובלת של הנושא. ג. הזיות ההיסטוריות בה בחן כל תחום, והאופן שבו מציב את עצמו כהיסטוריון של רעיונות בכל נושא בו עסק. ד. ועם זאת, האופן שבו הגן על העמדות הבסיסיות של המסורת, ובפרט הודאנטה והמימאמסה, דוקא כנגד התקפות חתרניות של הפילוסופים הדואליסטים החדשים.

2. יגאל ברונר, אוניברסיטה העברית

הנוצצת מבין אבני החן? דיון ב-Ratnatrayaparīkṣā של אפייה דיקשיטה

ה-RTP (Ratnatrayaparīkṣā) הוא המנון בן שמונה חרוזים מאת אפייה דיקשיטה, המציג תפיסה ודאנטית של מערך הקשרים יחסי הכוחות בין שלושת "אבני החן" האלוהיות: שיוה, וישנו, והאלה. הטקסט של ה-RTP הוא פדגוגי, כלומר כזה אשר לא נכתב רק למטרות הלל או פולחן אלא גם כבדי להעביר מסר תיאולוגי ספציפי, המוסבר ביתר פירוט בפרשנות הארוכה המלווה אותו, מעין מאמר מפורט, שאפייה דיקשיטה עצמו הוסיף לחרוזים. בהמנון ובפרשנות המלווה מעניק אפייה דיקשיטה לשייח את מעמד בכורה בין האלוהויות, אך בו בזמן מציע עמדה לפיה שלושת "אבני החן" שייכות לאותו מקור אלוהי (שלושתם ניחנים ב'ברהמיות', brahmatvam). בהרצאתי אנסה לענות על שתי שאלות עיקריות: מה מקומם של העקרונות התיאולוגיים המוצגים ב-RTP בהגותו של אפייה דיקשיטה מכלול? והאם יש קשר בין אותם עקרונות ובין אירועים פוליטיים שהתרחשו בתקופה המשוערת של כתיבת הטקסט, תקופה של מתח גואה ופריצת אלימות בין הכיתות של חסידי שיוה וחסידי וישנו סביב

השליטה על אתרי פולחן, מוקדי כוח, ומשאבים אחרים?

3. טליה אריאב, אוניברסיטת תל אביב

שיווה בין השורות: כיצד קורא אפייה דיקשיטה במהאבהרטה?

ה-Bhārata-tātparyā-saṅgraha-stotra-ה, או "סיכום גרעין המשמעות של המהאבהרטה", הוא עוד סטוטרה (שיר הלל) בה מבסס אפייה דיקשיטה תזה חתרנית לפיה האפוס הוא למעשה יצירה שמדגימה את עליונותו של שיווה על האלים כולם, ועל וישנו בפרט. אפייה דיקשיטה מבסס את טיעונו על מובאות מרחבי המהאבהרטה שמוכיחות, לטענתו, את זהותו של שיווה עם הברהמן ואת תלותו של וישנו בשיווה. במקביל מתמודד המחבר עם התנגדויות אפשריות לעמדתו, כמו עליונותו הברורה של קרישנה בסיטואציות מסוימות, למשל בבהגוד-גיטה, וטוען שגם בהן ישנם רמזים סדירים לעליונותו העקרונית של האל שיווה. בהרצאתי אדגים את הטכניקות הפרשניות שמשמשות את אפייה דיקשיטה במהלכו זה, ואמקם את המהלך בהקשר הרחב יותר של עבודתו האינטלקטואלית.

4. יעל שיר, האוניברסיטה העברית

חדשנות בעין הביקורת? קישוטי השיר החדשים של אפייה דיקשיטה תחת מתקפה

חדשנותו של אפייה דיקשיטה בתחום הפואטיקה הקנתה לו מעמד ייחודי ופורץ דרך בימיו, בתקופה אותה הגדירו התאורטיקנים בני הזמן כעידן של חדשנות במדעים ההודיים המסורתיים, ובכלל זה בפואטיקה. ספר היסוד של אפייה דיקשיטה בתחום הפואטי, ה-Kuvalayānanda ("חמדת החבצלת") הוקדש כולו לתת-תחום של קישוטי השיר. הספר הפך ללהיט גדול בזכות האופן הממצה שבו הציג את התורה אך גם בזכות חידושי הרבים ומרחיקי הלכת, ואלה הפכו את החיבור גם למושא של ביקורת ארסית.

בהרצאתי אעסוק בכתב יד מן המאה ה-18 פרי עטו של בהימסנה דיקשיטה העוסק במתקפה שיטתית על ספרו של אפייה דיקשיטה. בהרצאה אנסה לראות כיצד ביקורתו של בהימסנה דיקשיטה מאירה את החידושים המרכזיים של אפייה דיקשיטה ב"חמדת החבצלת": זיהוי של מגוון קישוטי שיר חדשים ולא מוכרים, והסתמכותו על חידושו של חדשן אחר, התאוריטקן הקשמירי בן המאה ה-12 רוויקה.

מושב ז' (17:30-19:30)

34) חדר 101

Screening of an Anime Show+Meet the Director (אנגלית)